

Mededelingenblad

Oudheidkamer

Tiel en Omstreken

Redactie: Frits Kat
Koos Gelens
Annemarie Daalderop
Tonnie Gresnigt

Redactieadres: Nieuwe Tielseweg 20-23
4001 JW Tiel
Tel. 0344-620220

Uitgave: Vereniging Oudheidkamer voor
Tiel en Omstreken
<http://www.oudheidkamer-tiel.nl>

Datum: **augustus 2006**

Nieuwe locatie voor de lezingen.

Zoals we op de jaarvergadering in april jl. bespraken, is de Grote Sociëteit in "Grote Beweging" gekomen. Door het aanbrengen van een lift en de opname van Flipje in het gebouw zijn de door ons zo vaak gebruikte tuinzaal en pleinzaal op de begane grond ingericht als onderdeel van het museum. Als conferentie- en lezingenzaal kunnen deze beide ruimtes dus niet meer dienen. De zolderzaal, nieuw in te richten, zal slechts plaats bieden aan ca. 50 mensen, dus te klein voor ons doel.

Een verbouwing van die zolder en een versteviging van de vloer zou eventueel de zaal geschikt kunnen maken voor maximaal 80 personen, maar het bestuur is tot de conclusie gekomen dat het beter is naar een andere ruimte uit te zien. Immers, 80 deelnemers aan onze avonden zou dan van de gemiddelde deelname een maximum maken en we streven niet naar consolidatie, maar zelfs naar uitbreiding van de belangstelling. Bovendien is met zijn tachtigen op de zolder misschien wel gezellig, maar ook wel wat benauwd.

Tijdens de jaarvergadering hebben we U al aangekondigd dat we contact zouden zoeken met de beheerders van De Drumptse Hof, De Balle 1 te Tiel. Het betreft hier een heel aangename en ruime gelegenheid om bijeen te komen. In de pauzes en eventueel na afloop kan een eenvoudige consumptie worden gebruikt. Er is volop parkeerplaats. Financieel zijn de verschillen met de huidige huur in de Grote Sociëteit te verwaarlozen, dus het Bestuur heeft besloten om het komende seizoen, **al vanaf de eerste bijeenkomst op 3 oktober**, onze bijeenkomsten te laten plaatsvinden in **De Drumptse Hof**. Het kerkje kunnen en zullen we gebruiken voor speciale gelegenheden, zoals concerten.

Het is met enige weemoed dat we afscheid gaan nemen van Het Plein als plaats van samenkomst voor onze lezingen. Immers, we zijn op allerlei manieren verbonden met en aan het Museum. Die verbondenheid blijft natuurlijk bestaan, zoals de Directeur en het Bestuur van het Museum en het Bestuur van de VOT elkaar warm hebben verzekerd. We prijzen ons gelukkig dat we op dinsdag 3 oktober, als we wat onwennig in de nieuwe omgeving bijeen zitten, onze vertrouwde Frits Kat het thema van het komende seizoen zullen horen en zien inleiden. Dat geeft vastigheid. Het thema is, zoals bekend, POLEN. De titel van de eerste bijeenkomst: Polen in vogelvlucht tot de val van het communisme in 1989.

Henk van den Hoofdakker, voorzitter.

Programma 2006 - 2007

Thema: Polen

Dit jaar is gekozen voor Polen. Daarvoor is een aantal redenen te noemen.

Het is bijna onmogelijk de krant open te slaan zonder iets over Polen of de Polen te lezen.

Lezing ervan roept allerlei vragen op. Moet b.v. de toestroom van Poolse werknemers beschouwd worden als een bedreiging voor de werkgelegenheid of als gunstig beoordeeld worden omdat gaten in de arbeidsmarkt gevuld worden? Zijn de Europese landbouwsubsidies aan Polen niet aan de ruime kant? Kortom, wat is dat voor volk en wat is dat voor land? In een groot aantal lezingen, soms ook verzorgd door Nederlandstalige Polen, zullen zoveel mogelijk facetten van het land en zijn bevolking aan de orde komen.

Eerste deel programma 2006 – 2007

Traditiegetrouw beginnen we het seizoen met een film uit het themaland.

Op **donderdag 21 september** zal de Poolse film "De pianist" van Polanski vertoond worden in de Metrobioscoop in Tiel. Op 23 september 1939 speelde de joodse pianist Szpilman de nocturne in d-mineur van Chopin voor radio Warschau. Nog geen half uur later wordt het radiostation door Duits vuur getroffen en zijn er geen uitzendingen meer mogelijk. De ellende voor Warschau is begonnen. Szpilman verliest familie en vele vrienden maar wordt uiteindelijk gered door een Duitse officier, die genoten heeft van zijn Chopin-recital. Een indrukwekkende verfilming van een waar gebeurd verhaal.

Wilt u zich s.v.p. vooraf voor deze film aanmelden d.m.v. bijgaande strook, zodat we weten op hoeveel deelnemers we kunnen rekenen. Voor leden is de film gratis op vertoon van de ledenpas, niet-leden van de VOT dienen aan de zaal € 5,00 te betalen.

Op **dinsdag 3 oktober** zal ons oud-bestuurslid **drs. Frits Kat** de eerste inleidende lezing op onze nieuwe locatie verzorgen. De titel van zijn voordracht met dia's is: **Polen in vogelvlucht tot de val van het communisme in 1989.**

Hij zal het probleem van de steeds wisselende Poolse grenzen aan de orde stellen en zowel de oorlogsperiode als de jaren '80 indringend behandelen.

Zaterdagochtend 14 oktober is gereserveerd voor onze kleine excursie naar Tingierterij Leerdam BV (v.h. **Rio Tin**) in **Kapel-Avezaath, vlakbij McDonald's**. Aanvang: **10.00 uur**. Naast informatie over tin krijgt u een rondleiding en een filmvoorstelling. Voor de inwendige mens wordt gezorgd d.m.v. koffie met gebak. Voor deze excursie verzoeken wij u om u aan te melden middels bijgaande strook. Voor leden is het gratis op vertoon van de ledenpas, niet-leden V.O.T. betalen € 5,00.

Op **dinsdag 24 oktober** zal **Jan Minkiewicz** een lezing verzorgen over **Polen in de jaren tachtig en daarna**. Jan Minkiewicz is in 1946 geboren in Zweden uit Poolse ouders. Vanaf 1948 verblijft hij in Nederland. In Amsterdam heeft hij aan de UVA politicologie gestudeerd.

In de jaren '80 was hij woordvoerder van de vakbond Solidariteit (Solidarność) in Nederland en tot op heden nauw betrokken bij de ontwikkelingen in Polen, onder meer via nauw contact met de Poolse Ambassade in Den Haag. In zijn lezing zal hij eerst een korte inleiding geven over het specifieke van de Poolse variant van het communisme en het mede daaruit voortvloeiende specifieke van het Poolse verzet. Daarna volgt een uitleg over de concrete aanleiding voor het ontstaan van Solidariteit en de reden voor het succes van die laatste klassieke arbeidersrevolte. De jaren '90 worden het verhaal van het uiteenspatten van Solidariteit en van de "vallen en opstaan" weg naar democratie, rechtstaat en vrije markt. Hier komt ook de internationale context aan de orde.

Op **dinsdag 14 november** volgt een zeer bijzondere lezing. **Jan Minkiewicz** zal samen met de schrijver **Milo Anstadt** het thema:

Polen en Joden. Historische schets van een gemengde samenleving behandelen.

Minkiewicz meldt over het Pools katholicisme dat het gekenmerkt werd door tolerantie en openheid. Na de Poolse delingen in de 18^e eeuw veranderde de houding van de Kerk.

Ze wordt nationaler en nationalistischer (ook niet vrij van xenofobie en anti-semitisme) en begint fundamentalistische trekjes te vertonen. In het interbellum wordt nog wel een strijd gevoerd tussen verlichte en conservatieve clerus, maar na 1945 winnen in feite de conservatieven en wordt het verlichte denken uitgedragen door katholieke leken – intellectuelen en buiten de Kerk zelf publicerende geestelijken. Vandaag de dag zien we een zekere religieuze gekte over Polen komen.

Op **vrijdag 17 november** bent u van harte welkom bij de **Betuwse Maaltijd** in onze nieuwe locatie: **Hart van de Betuwe, Markt 2, Tiel**. Op bijgaande uitnodiging treft u alle gegevens aan. Gaarne aanmelden d.m.v. bijgevoegd inschrijfformulier..

Het vertrek uit het Streekmuseum betekent ook het afscheid van onze kok Harry van Keulen, die hierbij zeer hartelijk bedankt wordt voor de culinaire hoogstandjes, die hij vele, vele jaren op tafel wist te brengen.

Op **dinsdag 21 november** zal Oost-Europakenner **dr. Martin van den Heuvel** een voordracht verzorgen over **Polen tussen hamer en aambeeld**.

Hierin zal hij de uiterst moeizame verhouding tussen Polen en zijn grote burens Rusland en Duitsland schetsen. In de 18^e eeuw werd Polen verdeeld, in 1939 volgde nog een deling en pas in 1989 kon een echt onafhankelijk Polen herrijzen. Zie ook een mededeling elders in deze MOT .

Vlak voor Sinterklaas, op **maandag 4 december**, zal **drs Eric Verhelst** zijn reeds in het programma van vorig jaar staande lezing houden over **Sandwijk. Een voorpost van het emporium Tiel van ca. 950 – 1070 na Chr.** De plaats Sandewihc wordt voor de eerste maal genoemd in een goederenlijst van de abdijs van Prüm uit 893 en nogmaals vermeld, nu in één adem met Tiel, rond 1022. Dat het dorp Sandwijk, direct ten noorden van de Tielse Binnenstad, een oude nederzetting was, wisten we dus al. Waar het dorp lag in de 16e eeuw is exact te zien op de stadsplattegrond van Jakob van Deventer uit 1557. Maar de plaats van het dorp dat beschreven is in de oudste historische bronnen, was tot voor kort onbekend. Tot 15 maart 2004, toen in een bouwput aan de Binnenhoek scherven en grondsporen uit de 10e en 11e eeuw werden ontdekt. Deze vondst leidde tot een reeks van archeologische onderzoeken in de rechthoek tussen de Grotebrugse Grintweg en de Binnenhoek. De eerste resultaten geven aanleiding tot een aantal verrassende nieuwe inzichten over de functie van Sandwijk in de tijd dat Tiel onder de Ottoonse koningen tot grote bloei kwam.

Het kalenderjaar wordt afgesloten op **dinsdag 19 december** door een goede bekende: **Mevr. Annetje Both**. Zij zal u een beeld schetsen van **Art Nouveau in Polen**. Ze deelt hierover het volgende mee:

"Rond 1900 was er geen onafhankelijk Polen meer. In het gedeelte van Polen, dat onder Oostenrijks regime stond, was er iets meer vrijheid dan in de rest van de bezette gebieden. Hierdoor konden in de stad Krakau vernieuwende ideeën ontstaan, die in eerste instantie zich vooral manifesteerden in de schilderkunst en in het theater. Jan Matejko belichaamde in zijn eentje het begrip traditie: hij dankte zijn nationale roem aan de reusachtige historische doeken, waarmee hij min of meer de romantische stroming voortzette. Het zijn illustraties van de grote ogenblikken uit de Poolse geschiedenis. Al gauw echter, werd zijn kunststopvatting ondermijnd: de jongere generatie schilders wilde meer contact met het westen. De kunstenaarsvereniging Jong Polen, (die zijn parallel natuurlijk vindt in buitenlandse groepen als Jong België en Jong Duitsland) was niet alleen een groepering, maar vooral een fase in de Poolse culturele evolutie. Jong Polen manifesteerde zich niet alleen in de beeldende kunst, toneel en literatuur,

maar ook op het politieke en sociale vlak. De Poolse taalgemeenschap werd zich opnieuw bewust van haar bestaan en haar eigenheid. Wat de schilderkunst betreft is er geen eenheid van stijl te herkennen. De resultaten waren vaak niet zo origineel, met name de Art Nouveau sluit naadloos aan bij wat er in die tijd in West-Europa werd gemaakt, maar er zijn ook werken, die meer geïnspireerd zijn door impressionisme en symbolisme. Ik wil eigenlijk geen speciale schilder uitkiezen, maar een beknopte indruk geven van wat er rond 1900 in Polen aan schilderkunst is ontstaan.

Mijn lezing moet u zien als een rondwandeling door een tentoonstelling, waar allerlei werk hangt van mensen, van wie u nog nooit hebt gehoord en wier namen u ook echt niet hoeft te onthouden. Gewoon lekker plaatjes kijken dus! "

Lustrumreceptie en feestavond

Op 13 mei jl. werd door het Bestuur een **receptie** gegeven ter gelegenheid van het 105-jarig bestaan van de V.O.T. in de tuin- en pleinzal van het Museum "De Grote Sociëteit". Bij die gelegenheid werd het Lustrumboek 2006 door Dr. E.J.Th.A.M.A. Smit aangeboden aan de heer C. Cornielje, Commissaris der Koningin in de provincie Gelderland. Tevens werden drie erepenningen van de Vereniging uitgereikt: postuum aan de heer H.J. Kers (in ontvangst genomen door mevrouw G.A. Kers-Scholten), en in persoon aan de heer C.H. Bonnet en aan mevrouw C.M. Daalderop-Bruggeman. Het was een geanimeerde bijeenkomst die door vele leden en gemeentelijke autoriteiten werd bijgewoond.

Fotograaf Jan Bouwhuis maakte foto's, die te zien zijn op zijn website: www.fotobouwhuis.nl. Doorklikken op foto 2006, waar de V.O.T.-foto's zijn te vinden.

Ook over de **feestavond** op 20 mei in restaurant "De Hamsche Brug" werden door het Bestuur veel complimenten ontvangen. Het was een gezellige avond, opgeluisterd door plezierige (live) muziek. Voor drankjes en hapjes was op professionele wijze door "De Hamsche Brug" gezorgd.

Bij vertrek ontvingen alle leden een exemplaar van het Lustrumboek, alsmede een tinnen lepeltje met het logo van onze Vereniging.

Lustrumboek

Inmiddels is het Lustrumboek 2006 gedistribueerd. Mochten er nog leden zijn die het boek niet hebben ontvangen, dan kunnen zij zich melden bij Annemarie Daalderop, Nieuwe Tielseweg 20-23, 4001 JW Tiel, tel. 0344-620220.

Tussen hamer en aambeeld, Polen en zijn burenen.

Indien u zich voorafgaand aan het komende lezingenseizoen, dat voor het grootste deel in het teken van Polen zal staan, meer in de geschiedenis en cultuur van dit land wilt verdiepen, kunnen wij u het boek, "Tussen hamer en aambeeld, Polen en zijn burenen" van Dr. Martin van den Heuvel (spreker op 21 november), van harte in uw aandacht aanbevelen. Het is een verhaal waarin de vaak moeizame verhouding van Polen met zijn burenen een centrale

plaats heeft. Rusland en Duitsland hebben in hoge mate de Poolse ontwikkeling bepaald.

Het boek is uitgegeven door Uitgeverij J.H.

Gottmer/H.J.W. Becht BV. in Haarlem. De winkelprijs bedraagt € 15,95. U kunt echter tot 23 september a.s. intekenen op "Tussen hamer en aambeeld, Polen en zijn burenen" op bijgaand antwoordstrookje.

De kosten van het boek zijn dan € 12,50. S.v.p. contant afrekenen bij het in ontvangst nemen van het boek.

Stoomtramlijn Tiel-Burenen-Culemborg

Het Genootschap A.W.K. Voet van Oudheusden liet de V.O.T. het volgende weten:

Precies honderd jaar geleden, in 1906, werd de stoomtramlijn Tiel-Burenen-Culemborg feestelijk geopend. Helaas bleek de exploitatie op den duur te kostbaar en in 1918 werd de lijn opgeheven.

De heren Vic Ritschie en Hugo Eigenraam hebben uitgezocht waar de zogenaamde TBC-lijn heeft gelopen, wat er nog van is terug te vinden in het landschap en een fietstocht beschreven die langs restanten van deze stoomtramlijn voert. Dit resulteerde in een boekje, dat is uitgebracht door het Genootschap A.W.K. Voet van Oudheusden. De fietstocht begint in Tiel en eindigt 30 kilometer verder in Culemborg.

Het boekje kost € 4,95 en is te koop bij Boekhandel Arentsen in Tiel.

Van harte aanbevolen aan fietsenthousiasten.

Verhaole ut de Bètoewe

De Verhalen uit de Betuwe, die het oudste lid van de V.O.T., de heer Ing. E.C. van Kraaikamp, in de negentiger jaren schreef en ook voor de radio voorlas, zijn nu gebundeld. Het is een tweetalig boek geworden in het Nederlands en in het Betuws dialect, met een audio-cd waarop de heer Van Kraaikamp zijn eigen verhalen voorleest. Amusante lectuur, zeker voor ouderen onder ons.

Bijgaand treft u een informatieblad over de bundel Verhaole ut de Bètoewe aan.

Van Linie en Stamme Heuff

De heer G. Heuff, eveneens lid van de V.O.T., liet ons weten dat in het voorjaar van 2007 een publicatie verschijnt over de genealogie van het geslacht Heuff, geschreven door hemzelf en de heer L.M. van der Hoeven. Het belooft een interessant boek te worden speciaal voor al diegenen die zich leden van de grote familie Heuff in Zoelen en Avezaath herinneren. En vergeten we niet dat de heer J.A. Heuff Azn., pseudoniem Huf van Burenen, mede-oprichter en eerste voorzitter van de Oudheidkamer Tiel was.

Een vouwblad met meer informatie gaat hierbij.

Contributie

Namens de Penningmeester vragen wij de leden, die hun contributie nog niet hebben voldaan, deze zo spoedig mogelijk over te maken op **postbankrekening 424 00 23** ten name van **Penningmeester V.O.T. te Tiel**, onder vermelding van **Contributie (€ 16,00 per persoon)**. Indien u eind september niet hebt betaald, gaat het Bestuur er van uit dat u het lidmaatschap van de V.O.T. wilt beëindigen.